

СЕКЦІЯ «ЕКОНОМІКА ТА ФІНАНСИ»

Кравчук Наталія Олегівна, к.е.н., доцент, завідувач кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін, Нововолинський навчально-науковий інститут економіки та менеджменту, Західноукраїнський національний університет

Сахарук Артем Леонідович, студент, Західноукраїнський національний університет

Пшонік Максим Олександрович, студент, Західноукраїнський національний університет

ОСОБЛИВОСТІ КРЕДИТНОЇ МОДЕЛІ ФІНАНСОВОЇ ПОВЕДІНКИ НАСЕЛЕННЯ (НА ПРИКЛАДІ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ)

Трансформація фінансового ринку України в умовах воєнного стану та цифрової цифровізації банківських послуг зумовила зміну парадигми кредитної поведінки громадян. Вивчення цих особливостей є критичним для забезпечення фінансової стабільності та розробки ефективних інструментів стимулювання споживчого попиту. Питання фінансової поведінки висвітлювалися у працях багатьох вітчизняних економістів, проте динамічність сучасних викликів потребує перегляду існуючих моделей, зокрема в контексті переходу від накопичувальної до кредитної стратегії споживання.

Кредитна модель поведінки населення України на сучасному етапі характеризується кількома ключовими аспектами:

1. Домінування короткострокового споживчого кредитування. Попри високі відсоткові ставки, зберігається попит на "швидкі гроші" (micro-loans)

та кредитні ліміти на карткових рахунках. Це свідчить про використання кредитів як інструменту покриття касових розривів у сімейних бюджетах [1].

2. Діджиталізація кредитного процесу. Високий рівень проникнення фінтех-рішень (мобільний банкінг) спростив доступ до позикових коштів, що одночасно підвищує ризики імпульсивних витрат та закредитованості [8].

3. Зміна цільових орієнтирів. Спостерігається скорочення частки іпотечного та автокредитування (через безпекові ризики та високу вартість), натомість зростає частка кредитів на енергонезалежність та товари першої потреби [8].

4. Психологічний чинник. В умовах невизначеності частина населення демонструє «адаптивну кредитну поведінку», де позика розглядається як спосіб підтримки звичного рівня життя при нестабільних доходах [1].

Проаналізуємо динаміку та структуру кредитної поведінки населення України за період 2023-2025 рр. (табл.1).

Аналітичні результати, представлені в таблиці, дають підстави стверджувати, що упродовж 2023-2025 рр. кредитна модель фінансової поведінки населення України перебувала у фазі активного відновлення після кризових шоків попередніх років. Зокрема, суттєве зростання загального обсягу кредитів населенню у 2024 році (понад 20%) та збереження високих темпів приросту у 2025 році свідчать про поступову нормалізацію функціонування кредитного ринку та підвищення довіри домогосподарств до банківських установ. Водночас певне уповільнення темпів зростання у 2025 році вказує на перехід від фази відновлення до відносної стабілізації [8].

Структурний аналіз кредитного портфеля домогосподарств засвідчує стійке домінування споживчого кредитування, частка якого перевищує 70%

у загальному обсязі. Така тенденція вказує на формування переважно короткострокової, неінвестиційної моделі фінансової поведінки населення, орієнтованої на задоволення поточних потреб.

Таблиця 1

Динаміка показників кредитної активності населення України (2023-2025 рр.)

№	Показник	2023	2024	2025	Темп приросту 2024/2023, %	Темп приросту 2025/2024, %
1	Загальний обсяг кредитів населенню, млрд грн	240,9	295,6	390,0	+22,7%	+32,0%
2	Споживчі кредити, млрд грн	177,9	214,7	226,3	+20,7%	+5,4%
3	Частка споживчих кредитів, %	74	73	76	-1 в.п.	+3 в.п.
4	Річний приріст кредитів населенню (гривневі), %	25	39	32	+14 в.п.	-7 в.п.
5	Частка кредитів у споживчих витратах, %	16	16	17	0	+1 в.п.
6	Іпотечне кредитування, млрд грн (нові кредити)	9,1	15	18	+60%	+20%
7	Частка NPL (проблемні кредити), %	37	30	30,3	-7 в.п.	+0,3 в.п.
8	Приріст кредитного портфеля банків, %	25	22,4	30	-2,6 в.п.	+7,6 в.п.
9	Частка кредитів до ВВП, %	11,8	11	12	-0,8 в.п.	+1 в.п.
10	Частка NPL у кредитах фізосіб, %	23,5	15,5	15	-8 п.п.	-0,5 в.п.

Джерело: Дані Національного банку України (огляди банківського сектору, звіти фінансової стабільності) [2-7]

Незважаючи на певне пожвавлення іпотечного кредитування, його частка залишається відносно незначною, що обмежує можливості довгострокового фінансового планування та накопичення активів домогосподарствами. Важливим індикатором трансформації фінансової поведінки є зростання ролі кредитів у фінансуванні споживчих витрат. Збереження показника на рівні близько 16% із тенденцією до незначного

підвищення свідчить про поступове посилення залежності населення від позикових ресурсів. Це, у свою чергу, формує потенційні ризики надмірного боргового навантаження, особливо в умовах високої вартості кредитних ресурсів.

Оцінка якості кредитного портфеля демонструє позитивну динаміку, що проявляється у зниженні частки проблемних кредитів. Скорочення рівня NPL як у загальному портфелі, так і в сегменті кредитування фізичних осіб є свідченням покращення платіжної дисципліни позичальників та підвищення ефективності ризик-менеджменту банків [1]. Водночас збереження відносно високого рівня проблемної заборгованості (близько 30%) вказує на наявність системних ризиків, пов'язаних із макроекономічною нестабільністю та впливом воєнних чинників.

Додатково слід відзначити, що, попри позитивну динаміку кредитування, рівень фінансової глибини економіки залишається низьким, що проявляється у незначній частці кредитів у ВВП. Це свідчить про структурну недорозвиненість кредитного ринку та обмежену роль банківського фінансування у забезпеченні економічного зростання.

Узагальнюючи, можна констатувати, що кредитна модель фінансової поведінки населення України у досліджуваний період характеризується поєднанням позитивних відновлювальних тенденцій із наявністю суттєвих структурних дисбалансів. До ключових рис такої моделі належать домінування споживчого кредитування, зростання ролі позикових коштів у фінансуванні споживання, поступове покращення якості кредитного портфеля, а також збереження високої чутливості до макроекономічних факторів. Це зумовлює необхідність подальшого вдосконалення інституційного середовища кредитування та стимулювання розвитку довгострокових форм фінансування населення.

Список використаних джерел

1. Головач Н. А., Червона С.П. Трансформація фінансової поведінки домогосподарств в умовах економічної нестабільності. *Соціально-економічні дослідження*. 2025. DOI: 10.31767/su.4(111)2025.04.02
2. Національний банк України. Звіт про фінансову стабільність (узагальнені матеріали та аналітика). URL: <https://bank.gov.ua/ua/stability/report> (дата звернення: 30.04.2026).
3. Національний банк України. Звіт про фінансову стабільність. Грудень 2025 року. Київ, 2025. URL: <https://bank.gov.ua/ua/stability> (дата звернення: 30.04.2026).
4. Національний банк України. Огляд банківського сектору України. Лютий 2026 року. Київ, 2026. URL: <https://bank.gov.ua/ua/stability> (дата звернення: 30.04.2026).
5. Національний банк України. Річний звіт Національного банку України за 2024 рік. Київ, 2025. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/richniy-zvit-natsionalnogo-banku-za-2024-rik-stiykist-yak-fundament-dlya-vidnovlennya-ekonomiki> (дата звернення: 30.04.2026).
6. Національний банк України. Статистика фінансового сектору. URL: <https://bank.gov.ua/statistic> (дата звернення: 30.04.2026).
7. Національний банк України. Частка непрацюючих кредитів у банках за 2024 рік скоротилася до 30 %. Київ, 2025. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/chastka-nepratsyuyuchih-kreditiv-u-bankah-za-2024-rik-skorotilasya-do-30> (дата звернення: 30.04.2026).

The Great Sphinx Scientific Summit 2026: Multidisciplinary Research, Digital Sovereignty and Global Sustainable Progress. Proceedings of International Scientific and Practical Conference. April 30 2026 in Cairo University, Egypt (Giza Campus)

8. Пікус Р., Дмитренко К. Банківське кредитування домогосподарств в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство. 2025. № 82. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-82-48>.

Vydavatel:

Publishing house Education and Science s.r.o. IČO : 271 56 877.
Frýdlanská 15/1314 , Praha 8. MS v Praze , oddíl C, vložka 100614

**The Great Sphinx Scientific
Summit 2026:
Multidisciplinary Research,
Digital Sovereignty
and Global Sustainable
Progress**

**Proceedings of International Scientific and
Practical Conference**

**April 30 2026 in Cairo University,
Egypt (Giza Campus)**

Signed for printing on May 03, 2026.
Format 60x90/8. Headset Times New Roman.
Mental printing. arc. 3,37. Edition online.